

Lerarenopleidingen Hogeschool van Amsterdam

Adviesrapport in het kader van het
experiment Instellingsaccreditatie met lichtere
opleidingsaccreditatie

De Onderzoekerij
Vondellaan 58
2332 AH Leiden

Email: info@onderzoekerij.nl
Internet: www.onderzoekerij.nl

Inhoud

Samenvatting.....	4
1. Introductie.....	6
1.1 Organisatie en basisgegevens opleidingen.....	6
1.2 Panelsamenstelling	8
1.3 Werkwijze.....	9
2. Generieke beoordeling tweedegraadslerarenopleidingen	11
2.1 Beoogde leerresultaten.....	11
2.2 Gerealiseerde leerresultaten	14
2.2.1 Opzet van het afstudeerdossier.....	14
2.2.2 Gerealiseerd niveau	15
3. Bevindingen en overwegingen per opleiding	19
3.1 Gezondheidszorg en Welzijn, Mens en Technologie en Consumptieve Techniek I en II	19
3.2 Bedrijfseconomie, Algemene Economie en Maatschappijleer	19
3.3 Aardrijkskunde en Geschiedenis.....	20
3.4 Biologie, Natuurkunde, Scheikunde en Wiskunde	20
3.5 Nederlands	21
3.6 Frans en Engels.....	22
4. Ad Educatief Professioneel Beroepsonderwijs.....	23
4.1 Beoogde leerresultaten.....	23
4.2 Gerealiseerde leerresultaten	24
5. Tweedegraadslerarenopleiding Duits.....	25
5.1 Beoogde leerresultaten.....	25
5.2 Onderwijsleeromgeving	26
5.3 Toetsing	29
6. Conclusies en aanbevelingen	31
Bijlage A – Bezoekprogramma	33
Bijlage B – Bestudeerde documenten	36
Bijlage C – Afkortingen	38

Samenvatting

Het door de NVAO goedgekeurde panel oordeelt positief over de kwaliteit van vijftien tweedegraadslerarenopleidingen van de HvA. Ook oordeelt dit panel positief over de Ad-opleiding Educatief Professioneel Beroepsonderwijs. De opleidingen nemen deel aan het Experiment Instellingsaccreditatie met een lichtere opleidingsaccreditatie. Het panel heeft daarom alleen standaard 1 (beoogde leerresultaten) en standaard 4 (gerealiseerde leerresultaten) beoordeeld.

De HvA sluit aan bij de landelijke kaders en richtlijnen voor tweedegraadslerarenopleidingen. In overeenstemming met deze landelijke richtlijnen dienen studenten na afronding van de opleiding te voldoen aan drie type bekwaamheidseisen (vakinhoudelijke, vakdidactische en pedagogische). Daarnaast dienen studenten te voldoen aan eisen op het gebied van professioneel handelen.

De HvA heeft volgens het panel een heldere visie op het type leraar dat de opleidingen willen afleveren. Deze visie laat zich samenvatten met de kernwoorden 'inclusief' en 'reflectief', oftewel 'inclusief onderwijs door reflectieve leraren'. Als het gaat om inclusief onderwijs gebruikt de HvA ook de term *Urban Education*. Studenten en alumni blijken deze term maar beperkt te herkennen en een deel van het werkveld voelt zich niet aangesproken door deze term. Het panel adviseert om kritisch na te denken over het gebruik van deze term. Daarnaast adviseert het panel om enkele HvA-specifieke beoogde leerresultaten toe te voegen aan de landelijke eisen om de eigen visie van de HvA nog meer zichtbaar te maken.

Het panel is van mening dat de HvA trots kan zijn op de goede relatie en samenwerking met het brede werkveld. Ook participeert de HvA actief in de reguliere landelijke overleggen met de andere tweedegraadslerarenopleidingen en in regionale samenwerkingsverbanden met eerstegraadslerarenopleidingen.

De tweedegraadslerarenopleidingen hebben een gezamenlijk afstudeerprogramma dat uit vier verschillende eindwerken bestaat :1) de kennistoets, 2) de afsluitende Beroepsopdracht (BO7), 3) het eindassessment Persoonlijke Professionele Ontwikkeling (PPO) en 4) Werkplekleren (WPL4). Het panel heeft per lerarenopleiding de onderdelen van het afstudeerprogramma van acht afgestudeerden ingezien. Op basis van de bestudeerde afstudeerdossiers en de gevoerde gesprekken is het panel van mening dat studenten bij het afronden van hun opleiding startbekwaam zijn. De vier eindwerken voldoen aan het verwachte niveau voor een hbo-bacheloropleiding. Alumni gaven aan dat ze zich startbekwaam voelden en de werkveldvertegenwoordigers zijn positief over het functioneren van de alumni in de beroepspraktijk.

Het panel heeft het experiment om alleen standaard 1 en 4 te beoordelen aangegrepen om bij de beoordeling veel aandacht te besteden aan de consistentie tussen standaard 1 en 4. Het panel heeft allereerst gekeken of de kernen waarmee de HvA zich profileert ('inclusief' en 'reflectief') zichtbaar zijn in de onderdelen van het afstudeerprogramma. Er ligt volgens het panel met name nog een uitdaging om de kern 'inclusiviteit' meer zichtbaar te maken in het afstudeerdossier van iedere student. Als het gaat om de kern 'reflectieve leraar' vindt het panel het krachtig dat het afstudeerdossier een viertal betekenisvolle eindwerken bevat waarin de student kan laten zien of hij of zij de reflectieve leraar is geworden die de HvA beoogt op te leiden. Er is volgens het panel nog wel een verbeterslag mogelijk in de consistentie tussen het type leraar dat de HvA beoogt op te leiden (standaard 1) en wat de opleiding verwacht terug te zien in de eindwerken van studenten op dit gebied (standaard 4).

Het panel adviseert om de vakdidactische bekwaamheid op een meer systematische manier zichtbaar te maken in de eindwerken. Het panel is van mening dat een opleiding waarvan het programma naar

eigen zeggen doordrenkt is van vakdidactiek, niet alleen zichzelf maar ook de afgestudeerden te kort doet als dit niet een expliciete plek heeft in de eindwerken.

Ad Educatief Professionaal Beroepsonderwijs

De HvA heeft in samenwerking met een aantal andere hogescholen een duidelijk en herkenbaar beroepsprofiel ontwikkeld voor de Ad Educatief Professionaal Beroepsonderwijs. De HvA heeft op basis van dit beroepsprofiel leeropbrengsten geformuleerd voor de didactische en pedagogische leerresultaten binnen de Ad-modules. Deze leeropbrengsten zijn volgens het panel passend voor een Ad-opleiding en zijn goed afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied. Voor de modules waar Ad-studenten ‘aanschuiven’ bij de vakken van de aanverwante bacheloropleiding dient de opleiding nog een vertaalslag te maken om de leerdoelen meer toe te spitsen op de Ad-opleiding.

Het afstudeerprogramma van de Ad-opleiding bestaat uit twee onderdelen. In het Ad-assessment laten studenten via een portfolio zien dat zij de relatie kunnen leggen tussen de behandelde theorie, de onderwijspraktijk en de eigen professionele ontwikkeling. De portfolio's bestaan onder andere uit videomateriaal, een vakdidactisch dossier, stagebeoordelingen en een visiedocument. In het Werkplekleren voeren studenten gedurende hun werkzaamheden als onderwijsondersteuner opdrachten uit. Het panel heeft op basis van de bestudeerde eindwerken vastgesteld dat het niveau van de Ad-afgestudeerden voldoet. Wel adviseert het panel om de dossiers bij de twee afstudeerwerken op een meer overzichtelijke manier te archiveren. Ook adviseert het panel om, net als bij de tweedegraadslerarenopleidingen, de vakdidactische bekwaamheid een meer expliciete plek te geven in het afstudeerprogramma. Het afstudeerprogramma dat het panel heeft bekeken, wordt niet meer aangeboden vanaf 2021. De opleiding heeft op basis van het nieuwe beroepsprofiel en het nieuwe curriculum een nieuw afstudeerprogramma ontwikkeld.

Lerarenopleiding Duits

De lerarenopleiding Duits is recent gestart (2018) en kon daarom niet deelnemen aan het Experiment voor een lichtere opleidingsaccreditatie. De HvA heeft toestemming van de NVAO om deze opleiding vroeger te laten beoordelen om zo mee te kunnen gaan in de cyclus van de andere lerarenopleidingen. Het panel heeft voor deze opleiding standaard 1 (beoogde leerresultaten), standaard 2 (onderwijsleeromgeving) en standaard 3 (toetsing) beoordeeld. Het panel beoordeelt alle drie de standaarden als ‘voldoet’. Voor standaard 1 geldt dat de opleiding Duits aansluit bij de landelijke kaders en richtlijnen. Ook sluit de opleiding aan bij de HvA visie op ‘inclusief onderwijs door reflectieve leraren’. De opleiding heeft een goed doordacht en samenhangend curriculum en heeft een enthousiast en deskundig docententeam. Ook heeft de opleiding een helder toetsbeleid, een goed uitgewerkt toetsplan en de kwaliteit van de verschillende toetsen is goed.

De voorzitter en de secretaris verklaren hierbij dat alle panelleden en vakdeskundigen kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij bevestigen dat de beoordeling is uitgevoerd in overeenstemming met de eisen inzake onafhankelijkheid.

17 februari 2022

Bob Koster
(voorzitter)

Esther Poort & Annemarie Venemans
(secretarissen)

1. Introductie

Dit rapport beschrijft de bevindingen van het panel dat de lerarenopleidingen van de Hogeschool van Amsterdam (HvA) heeft beoordeeld ten behoeve van de opleidingsaccreditatie. Het panel heeft zestien tweedegraadslerarenopleidingen beoordeeld. In dit rapport worden deze opleidingen verder kortweg aangeduid als de lerarenopleidingen. Daarnaast heeft het panel de deeltijd Ad-opleiding Educatief Professionaal Beroepsonderwijs beoordeeld.

De beoordeling is uitgevoerd op basis van het beperkte kader voor de opleidingsbeoordeling van de Nederlands Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO), september 2018. De HvA doet mee aan het Experiment Instellingsaccreditatie met een lichtere opleidingsaccreditatie. Daarom heeft het panel voor deze zestien opleidingen (vijftien tweedegraadslerarenopleidingen en de Ad-opleiding) enkel standaard 1 (beoogde leerresultaten) en standaard 4 (gerealiseerde leerresultaten) beoordeeld.

De lerarenopleiding Duits heeft niet meegedaan aan het Experiment Instellingsaccreditatie met een lichtere opleidingsaccreditatie. Deelname aan dit experiment is alleen mogelijk voor opleidingen die al langere tijd bestaan en die al een keer een positief oordeel voor een ‘accreditatie bestaande opleiding’ hebben gehad. Aangezien de lerarenopleiding Duits pas recent is gestart (2018), voldoet deze opleiding niet aan de voorwaarden tot deelname aan het experiment. De vervaldatum van de TNO-accreditatie is 29 april 2024. De HvA heeft toestemming van de NVAO om deze opleiding vroeger te laten beoordelen om zo mee te kunnen gaan in de cyclus van de andere lerarenopleidingen. Het panel heeft voor deze opleiding standaard 1 (beoogde leerresultaten), standaard 2 (onderwijsleeromgeving) en standaard 3 (toetsing) beoordeeld. Het panel kon geen oordeel geven over standaard 4, omdat er nog geen eindwerken beschikbaar zijn van studenten die het programma volledig hebben doorlopen. In een later stadium zal de HvA ook standaard 4 van deze opleiding laten beoordelen om een totaal oordeel over de opleiding ten behoeve van accreditatie te verkrijgen.

1.1 Organisatie en basisgegevens opleidingen

De voltijd- en deeltijd tweedegraadslerarenopleidingen en de deeltijd Ad-opleiding Educatief Professionaal Beroepsonderwijs vallen onder de Faculteit Onderwijs en Opvoeding (FOO) van de HvA.

De opleidingen zijn verdeeld over drie organisatorische clusters met elk een eigen opleidingsmanager: het cluster Talen, het cluster Maatschappijvakken en het cluster Exact en Beroepsonderwijs (waaronder ook de Ad-opleiding valt). Alle tweedegraadslerarenopleidingen en de Ad-opleiding hebben een gezamenlijke curriculumcommissie, een gezamenlijke examencommissie en een gezamenlijke toetscommissie. In de curriculumcommissie zitten vier hoofddocenten uit de clusters, vier leerlijncoördinatoren, een werkvelddeskundige en een opleidingsmanager. Er is één opleidingscommissie per cluster, bestaande uit docenten en studenten uit dat cluster. Elke opleiding heeft een opleidingscoördinator die de dagelijkse aansturing van de opleiding en het team op zich neemt. Per cluster is er een onderwijscoördinator, die de opleidingscoördinatoren en de opleidingsmanager ondersteunt in de organisatorische zaken.

Er zijn vijftien docententeams voor zeventien opleidingen. De opleidingen Algemene Economie en Bedrijfseconomie hebben vanwege inhoudelijke overlap in de benodigde expertise van docenten een gezamenlijk docententeam. Dit geldt ook voor de opleidingen Natuurkunde en Scheikunde.

Onderstaande tabel bevat de basisgegevens van de opleidingen.

Instelling	Hogeschool van Amsterdam
Locatie	Amsterdam

Opleidingen tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in:	Afstudeerrichting
Nederlands (croho 35198)	algemeen vormend onderwijs (havo/vwo) (voorbereidend) beroepsonderwijs (vmbo/mbo)
Engels (croho 35195)	algemeen vormend onderwijs (havo/vwo) (voorbereidend) beroepsonderwijs (vmbo/mbo)
Frans (croho 35196)	algemeen vormend onderwijs (havo/vwo) (voorbereidend) beroepsonderwijs (vmbo/mbo)
Aardrijkskunde (croho 35201)	algemeen vormend onderwijs (havo/vwo) (voorbereidend) beroepsonderwijs (vmbo/mbo)
Geschiedenis (croho 35197)	algemeen vormend onderwijs (havo/vwo) (voorbereidend) beroepsonderwijs (vmbo/mbo)
Maatschappijleer (croho 35411)	(voorbereidend) beroepsonderwijs (vmbo/mbo)
Algemene Economie (croho 35202)	(voorbereidend) beroepsonderwijs (vmbo/mbo)
Bedrijfseconomie (croho 35203)	(voorbereidend) beroepsonderwijs (vmbo/mbo)
Wiskunde (croho 35221)	algemeen vormend onderwijs (havo/vwo) (voorbereidend) beroepsonderwijs (vmbo/mbo)
Biologie (croho 35301)	algemeen vormend onderwijs (havo/vwo) (voorbereidend) beroepsonderwijs (vmbo/mbo)
Natuurkunde (croho 35261)	Algemeen vormend onderwijs (havo/vwo) (voorbereidend) beroepsonderwijs (vmbo/mbo)
Scheikunde (croho 35199)	Algemeen vormend onderwijs (havo/vwo) (voorbereidend) beroepsonderwijs (vmbo/mbo)
Mens en Technologie (croho 35208)	Algemeen vormend onderwijs (havo/vwo) (voorbereidend) beroepsonderwijs (vmbo/mbo)
Consumptieve techniek I en II (croho 35423)	(voorbereidend) beroepsonderwijs (vmbo/mbo)
Gezondheidszorg en Welzijn (croho 35388)	Algemeen vormend onderwijs (havo/vwo) (voorbereidend) beroepsonderwijs (vmbo/mbo)
Varianten	Voltijd en Deeltijd
Studiepunten	240 EC
Oriëntatie en niveau	hbo bachelor
NVAO standaarden	1 en 4
Inleverdatum	1-5-2022

Opleidingen tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Duits (croho 35193)	
Variant	Voltijd en Deeltijd
Studiepunten	240 EC
Oriëntatie en niveau	hbo bachelor
Afstudeerrichting	N.v.t.
NVAO Standaarden	1, 2 en 3
Inleverdatum	1-5-2024

Ad Educatief Professional Beroepsonderwijs (croho 80167)	
Variant	Deeltijd
Studiepunten	120 EC
Oriëntatie en niveau	hbo associate degree
Afstudeerrichtingen	Consumptieve techniek I en II Techniek Zorg en Welzijn
NVAO Standaarden	1 en 4
Inleverdatum	1-5-2022

1.2 Panelsamenstelling

Het panel dat de beoordeling van alle opleidingen heeft uitgevoerd bestond uit:

- Bob Koster, was als lector verbonden aan de Fontys Lerarenopleiding Tilburg (voorzitter);
- Carla van Boxtel, hoogleraar Vakdidactiek Geschiedenis Universiteit van Amsterdam (voorzitter bij parallelsessies);
- Kees van Bergeijk, algemeen directeur Martinus College Grootebroek;
- Anja van Vliet, onderwijsmanager Instituut voor lerarenopleidingen en assessmentcentrum van de Hogeschool Rotterdam;
- Nazanin Vafae, student aan de Master Leraar VHO Mens en Maatschappij, Bedrijfseconomie van de Universiteit van Amsterdam en docent economie aan het Spinozalyceum Amsterdam (student-lid).

Daarnaast bestond het panel uit leden die als vakdeskundigen deelnamen aan de beoordeling van één of meerdere opleidingen.:

- Roel Grol Vakdidactiek Bedrijfseconomie en Algemene Economie
- Marcel Mooijman Vakdidactiek Maatschappijleer
- Mathijs Booden Vakdidactiek Aardrijkskunde
- Hanneke Tuithof Vakdidactiek Geschiedenis
- Doris Abitzsch Vakdidactiek Duits
- Rick de Graaff Vakdidactiek Engels
- Inge Elferink Vakdidactiek Frans
- Folkert Kuiken Vakdidactiek Nederlands
- Aad Monquil Vakdidactiek Wiskunde
- Hanna Westbroek Vakdidactiek Biologie, Natuurkunde en Scheikunde
- Ralph van Dijk Vakdidactiek Consumptieve Techniek I en II
- Monique Ridder Vakdidactiek Gezondheidszorg en welzijn
- Erik Schakelaar Vakdidactiek Mens en Technologie en Ad opleiding Educatief en Professional Beroepsonderwijs

Esther Poort en Annemarie Venemans van De Onderzoekerij fungeerden als secretaris van het panel. De panelleden en de secretarissen hebben een verklaring van onafhankelijkheid en vertrouwelijkheid ondertekend. In deze verklaring bevestigen zij geen zakelijke of persoonlijke banden te hebben gehad met de betrokken opleiding gedurende ten minste vijf jaar voorafgaand aan de evaluatie.

1.3 Werkwijze

Iedere opleiding heeft een eigen zelfevaluatierapport opgesteld. De zelfevaluaties bevatten een algemene tekst die voor alle lerarenopleidingen geldt. Elke opleiding heeft deze algemene tekst aangevuld met eigen specifieke ontwikkelingen en voorbeelden, met name bij standaard 4. Ook heeft iedere opleiding een eigen studentenhoofdstuk toegevoegd aan de zelfevaluatie. Daarnaast heeft het panel de afstudeerdossiers bestudeerd van acht afgestudeerden van iedere opleiding. De gemeenschappelijkheid van de opleidingen is zo groot, dat het panel met acht afstudeerdossiers per opleiding een goed beeld heeft gekregen van de kwaliteit van de afgestudeerden. De opleidingen hebben namelijk een gemeenschappelijke examencommissie, een gedeeltelijk gemeenschappelijk curriculum en een gedeeld afstudeerprogramma voor de lerarenopleidingen.

Op 15 oktober 2021 heeft het kernpanel een (online) voorbereidingsbijeenkomst gehouden. De vakdeskundigen hebben op 1 of 4 november deelgenomen aan een (online) voorbereidingsbijeenkomst waar ook één van de voorzitters aanwezig was. Tijdens deze bijeenkomsten zijn de eerste bevindingen uitgewisseld en is het bezoek voorbereid.

De panelleden formuleerden individueel hun voorlopige bevindingen en een aantal vragen die zij tijdens het bezoek aan de orde wilden stellen. De secretarissen hebben in overleg met de voorzitters een overzicht gemaakt van deze voorlopige bevindingen en vragen en stuurden dit naar de panelleden ter voorbereiding van de gesprekken tijdens het bezoek.

Iedereen die bij de opleiding betrokken is, had de gelegenheid om het panel in vertrouwen te informeren over zaken die zij van belang achten voor de beoordeling. Twee studenten hebben van deze mogelijkheid gebruik gemaakt. Een van de secretarissen heeft met deze studenten telefonisch contact gehad. Beide studenten bleken een onderwerp te willen bespreken dat geen betrekking had op standaard 1 of 4.

Het bezoek vond plaats op woensdag 11 november tot en met vrijdag 13 november 2021. Het programma van het bezoek is toegevoegd in bijlage A. Tijdens de eerste bezoekdag sprak het kernpanel met het management, de opleidingsmanagers, de curriculumcommissie, de examencommissie en het werkveld. Deze gesprekken gingen primair over de generieke aspecten die voor alle opleidingen gelden.

De gesprekken per opleiding vonden plaats op de tweede en de derde bezoekdag. De opleidingen zijn ten behoeve van de visitatie verdeeld in acht visitatiegroepen. Er waren steeds twee visitatiegroepen tegelijkertijd 'geprogrammeerd', waarbij het kernpanel zich opsplijste en de vakdeskundigen deelnamen aan de gesprekken. Voor elke visitatiegroep heeft het panel gesproken met alumni en studenten en met examinatoren van de betreffende opleidingen. Na afloop van deze gesprekken, hebben de vakdeskundigen en de leden van het kernpanel de bevindingen en overwegingen over de opleidingen uit de visitatiegroep met elkaar besproken. Het paneloordeel over de verschillende opleidingen is sterk gevoed door de bevindingen en overwegingen van de vakdeskundigen.

Na afloop van alle gesprekken heeft het kernpanel het geheel van bevindingen en overwegingen onderling besproken en vertaald naar voorlopige conclusies. Aan het eind van het bezoek heeft de panelvoorzitter de voorlopige bevindingen en conclusies mondeling teruggekoppeld naar de opleidingen.

Rapport

De secretarissen hebben op basis van de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel een conceptrapport opgesteld. Dit conceptrapport is aan de leden van het panel voorgelegd en op basis van hun feedback aangepast. Na goedkeuring door het panel is het conceptrapport ter controle op

feitelijke onjuistheden aan de instelling toegezonden. De secretarissen hebben de opmerkingen van de instelling met de voorzitter besproken, waarna de secretarissen het definitieve verslag hebben opgesteld en aan het panel heeft toegezonden voor een laatste ronde van opmerkingen.

Het rapport bevat de volgende hoofdstukken:

- Hoofdstuk 2 beschrijft de generieke bevindingen en overwegingen over de beoogde leerresultaten (standaard 1) en gerealiseerde leerresultaten (standaard 4). Dit hoofdstuk heeft betrekking op alle vijftien tweedegraadslerarenopleidingen die deelnemen aan het experiment lichtere opleidingsbeoordeling.
- Hoofdstuk 3 beschrijft opleidingsspecifieke aspecten op deze twee standaarden.
- Hoofdstuk 4 beschrijft de bevindingen en overwegingen voor de Ad-opleiding voor standaard 1 en standaard 4.
- Hoofdstuk 5 beschrijft de bevindingen en overwegingen over standaard 1 (beoogde leerresultaten), standaard 2 (leeromgeving) en standaard 3 (toetsing) voor de lerarenopleiding Duits.
- Hoofdstuk 6 beschrijft de conclusie en geeft enkele aanbevelingen.

Ontwikkelgesprek

Los van het beoordelingsproces hebben de voorzitters op 15 november 2021 een ontwikkelgesprek met enkele vertegenwoordigers van de opleiding gevoerd.

2. Generieke beoordeling tweedegraadslerarenopleidingen

Dit hoofdstuk beschrijft de algemene bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel op standaard 1 en standaard 4 voor de tweedegraadslerarenopleidingen van de HvA. Deze opleidingen worden in deze paragraaf met het oog op de leesbaarheid verder aangeduid met de term ‘de lerarenopleiding’ of kortweg ‘opleiding’.

2.1 Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Landelijke kaders

Het panel stelt vast dat de lerarenopleiding van de HvA aansluit bij de landelijke kaders en richtlijnen voor tweedegraads lerarenopleidingen. De lerarenopleiding van de HvA is ontwikkeld op basis van wettelijke bekwaamheidseisen die zijn vastgelegd in het ‘Besluit Bekwaamheidseisen onderwijspersoneel’. Deze eisen hebben betrekking op vakinhoudelijke, vakdidactische en pedagogische bekwaamheidseisen. Daarnaast stelt het besluit eisen die betrekking hebben op professioneel handelen. De HvA streeft naar de integratie van de drie bekwaamheidseisen. Een leraar is volgens de HvA namelijk altijd een didacticus en een pedagoog in een bepaald vak, waarbij elk vak een eigen perspectief met zich meebrengt. Dit betekent dat didactiek en pedagogiek in de ogen van de HvA niet los kunnen worden gezien van de vakinhoud. Voor de bepaling van het eindniveau van de bekwaamheidseisen zijn de Europese eindtermen voor bacheloropleidingen richtinggevend geweest zoals beschreven in de Dublin-descriptoren.

De bekwaamheidseisen zijn in het landelijke samenwerkingsverband van bekostigde lerarenopleidingen ‘10voordeleraar’ uitgewerkt in kennisbases. Deze kennisbases beschrijven over welke kennis en vaardigheden startende tweedegraadsleraren moeten beschikken. Er is een generieke kennisbasis voor alle tweedegraadslerarenopleidingen waarin de didactische en pedagogische kennis en vaardigheden, en het professioneel handelen zijn uitgewerkt. Daarnaast is er voor elke tweedegraadslerarenopleiding een specifieke kennisbasis die de vakinhoudelijke en vakdidactische kennis en vaardigheden specificeert.

Profilering HvA

De HvA heeft een heldere visie op de leraar die de HvA wil opleiden binnen deze landelijke kaders. Het panel is van mening dat de opleiding terecht trots is op deze visie die krachtig weergeeft wat de kenmerken zijn van de leraren die de HvA beoogt op te leiden. Dit laat zich samenvatten met de kernwoorden ‘inclusief’ en ‘reflectief’, oftewel ‘inclusief onderwijs door reflectieve leraren’.

Profilering HvA: inclusief onderwijs

De HvA beoogt leraren op te leiden die inclusief onderwijs kunnen geven aan alle leerlingen in diverse omgevingen. De zelfevaluatie geeft hierbij als toelichting dat afgestudeerden onderwijs verzorgen in uiteenlopende omgevingen: van de superdiverse scholen in de stad Amsterdam tot scholen in andere

gemeenten in de regio Noord-Holland, Zuid-Holland en Flevoland. De HvA verwacht van startbekwame leraren dat ze voor alle leerlingen in die diverse omgevingen een veilig, open, ondersteunend en stimulerend leerklimaat creëren en dat zij daarmee inclusief onderwijs in hun eigen vak aanbieden. Dit is volgens de HvA de kern van het lesgeven in de voornamelijk grootstedelijke context, door de HvA ook aangeduid met de term *Urban Education*.

Het panel heeft in de gesprekken met studenten, alumni en examinatoren gevraagd wat de term *Urban Education* voor hen betekent. Hierop heeft het panel mooie uitwerkingen en voorbeelden gehoord, zoals het leren omgaan met polarisatie, kansrijk omgaan met meertaligheid, burgerschap, en het omgaan met collegae en leerlingen die divers zijn qua sociale, economische en culturele achtergrond. Het panel heeft tijdens de gesprekken echter ook geconstateerd dat met name studenten en alumni de term *Urban Education* maar deels herkennen. Dit kwam bij verschillende opleidingen ook terug in het studentenhoofdstuk. Het panel heeft wel geconstateerd dat studenten zich herkennen in thema's zoals diversiteit, inclusiviteit en de omgeving, zoals de stad, als bron. Uit het gesprek met een diverse groep vertegenwoordigers van het werkveld bleek dat een deel van hen zich niet aangesproken voelt door de term *Urban Education* omdat zij dit vooral associëren met de grootstedelijke context. Al met al is het panel van mening dat de term *Urban Education* de lading niet volledig dekt en hierdoor niet geschikt is als kernbegrip voor de profilering van de lerarenopleidingen van de HvA. Het panel adviseert om kritisch na te denken over het gebruik van deze term. Daarnaast adviseert het panel om de visie door te vertalen en enkele HvA specifieke beoogde leerresultaten toe te voegen aan de landelijke eisen.

Profilering HvA: reflectief onderwijs

Naast inclusief onderwijs beoogt de HvA reflectieve leraren op te leiden door een professionele houding te stimuleren. Zoals beschreven in de zelfevaluatie krijgt dit binnen de lerarenopleiding betekenis doordat studenten leren om continu hun eigen handelen te verantwoorden, continu te reflecteren op de eigen onderwijspraktijk en de eigen beroepsidentiteit, en dit te verbinden met theoretische inzichten en de context waarin de leraar werkt (*reflective practitioner*). Deze concretisering van de term 'reflectie' bevat weliswaar elementen die betrekking hebben op onderzoek, maar het panel vindt het opvallend dat de zelfevaluatie nergens termen als 'onderzoekende houding' of 'onderzoekend vermogen' gebruikt in het narratief over de beoogde leerresultaten van de HvA. Deze termen vielen wel regelmatig in de gesprekken die het panel gevoerd heeft over de beoogde leerresultaten. Hieruit bleek dat er binnen de opleiding een gedeeld beeld is wat men onder de onderzoekende houding verstaat, namelijk willen weten hoe het zit, in kaart brengen wat je doet, dat kritisch bevragen vanuit verschillende perspectieven en bronnen, er een oordeel over uitspreken om verbeteringen en oplossingen te realiseren. Het panel adviseert om dit impliciet gedeelde beeld expliciet te maken. Ook adviseert het panel om dit vervolgens te vertalen naar een HvA specifiek beoogd leerresultaat waarin eenduidig is verwoord wat de lerarenopleiding van de HvA bij het opleiden tot een *reflective practitioner* beoogt te bereiken ten aanzien van de onderzoekende houding.

Uit de gesprekken met examinatoren, studenten, alumni en het werkveld bleek dat de meerwaarde van de *reflective practitioner* breed wordt gedeeld en ook breed wordt herkend. Ook uit het gesprek met de vertegenwoordigers van het werkveld kwam naar voren dat zij de meerwaarde van de focus op reflectieve leraren onderschrijven.

Samenwerking met het werkveld

Het panel is van mening dat de HvA trots kan zijn op de goede relatie en samenwerking met het werkveld. Dit brede werkveld bestaat uit scholen waar de studenten stage lopen, afstuderen en na (of al tijdens) de opleiding werken. Een deel van de scholen in de regio is vaste partner voor stages en afstuderen: de zogenaamde 'opleidingsscholen'. Meer dan zeventig procent van de studenten van de HvA liep in het schooljaar 2020-2021 stage op een van de 300 schoollocaties behorende bij vijftien geaccrediteerde scholenkoepels. Het panel beschouwt dit hoge aandeel als een sterk punt van de HvA lerarenopleidingen.

De HvA geeft het werkveld een duidelijke rol in het meedenken over de inhoud van de opleiding. Sinds 2017 werkt de HvA hiervoor niet meer met een vaste werkveldcommissie. In plaats daarvan stimuleert de HvA tijdens vergaderingen van stuurgroepen van de opleidingsscholen (bestaande uit vertegenwoordigers vanuit diverse lerarenopleidingen in de regio en van de scholenkoepels) dat zaken worden geagendeerd die helpen om het HvA profiel en het onderwijs te actualiseren.

Het panel heeft waardering voor de projecten die de HvA samen met scholen in de regio uitvoert om innovaties een impuls te geven. Een recent voorbeeld is het project uit 2020 waarin de HvA met Montessorischolen in Amsterdam een gezamenlijke visie op leren met ICT ontwikkelde. Ook heeft het panel in de zelfevaluaties mooie voorbeelden gezien van samenwerkingsprojecten voor specifieke schoolvakken.

Samenwerking met andere lerarenopleidingen

De HvA participeert actief in de reguliere overleggen met de andere tweedegraads-lerarenopleidingen in het land, bijvoorbeeld rondom de landelijke opleidingskaders en de landelijke peerreviews voor het evalueren van de kwaliteit van het onderwijs en de toetsen. Daarnaast participeert de HvA actief in een regionaal samenwerkingsverband met de lerarenopleidingen van de Vrije Universiteit (VU) en de Universiteit van Amsterdam (UvA). Een voorbeeld is de actie rondom groenpluk, waarbij naast de HvA ook opleidingsscholen, de VU en de UvA zijn betrokken. De samenwerkingspartners hebben een bestuurlijke notitie gemaakt om scholen kaders te geven voor het beperken van de negatieve effecten van groenpluk. Het panel ondersteunt dit initiatief ten zeerste. Het moedigt de partijen aan om concrete en harde afspraken te maken ten aanzien van de voorwaarden waaronder voltijd studenten een baan krijgen aangeboden binnen een opleidingsschool voordat ze afgestudeerd zijn.

Conclusie standaard 1

De beoogde leerresultaten van de opleidingen voldoen aan de landelijke eisen die worden gesteld aan een hbo-tweedegraadslerarenopleiding. De HvA heeft een krachtige visie op de leraar die de HvA wil opleiden binnen deze landelijke kaders. Wel adviseert het panel om enkele HvA specifieke beoogde leerresultaten toe te voegen aan de landelijke eisen om de eigen visie van de HvA nog meer zichtbaar te maken.

Het panel beoordeelt standaard 1 voor alle tweedegraadslerarenopleidingen van de HvA als 'voldoet'.

2.2 Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

2.2.1 Opzet van het afstudeerdossier

De tweedegraadslerarenopleidingen van de HvA hebben een gezamenlijk afstudeerprogramma waarin de student aantoont de beoogde leerresultaten te hebben gerealiseerd. Het afstudeerprogramma bestaat uit vier verschillende onderdelen: 1) de kennistoets, 2) de afsluitende Beroepsopdracht (BO7), 3) het eindassessment Persoonlijke Professionele Ontwikkeling (PPO) en 4) Werkplekleren 4 (WPL4). Deze paragraaf bevat per onderdeel een beschrijving van de opzet en de wijze van beoordeling.

De volgende paragraaf (2.2.2) beschrijft het oordeel van het panel over het gerealiseerd niveau op basis van de bestudeerde eindwerken van een selectie van acht afgestudeerden per opleiding.

Kennistoets

Een deel van de lerarenopleidingen toetst het vakinhoudelijke deel en de vakdidactische component in een landelijke kennistoets over het schoolvak. Deze landelijke kennistoetsen zijn ontwikkeld vanuit *10voordeleraar*. Andere opleidingen toetsen de kennis van het schoolvak in een kennistoets die zij zelf hebben ontwikkeld en borgen dit via de landelijke peerreviews van deze toetsen. Het panel heeft de gemaakte kennistoetsen niet kunnen inzien en enkel kunnen vaststellen dat de acht geselecteerde afgestudeerden de toets hebben behaald. De reden waarom het panel de toetsen niet heeft kunnen inzien is dat het landelijke beschermde tentamens zijn die niet openbaar worden gemaakt omdat vragen hergebruikt worden.

BO7

BO7 is de laatste beroepsopdracht van de opleiding. Gedurende hun hele opleiding aan de HvA werken studenten aan beroepsopdrachten die zijn gericht op de integratie van de landelijke bekwaamheidseisen voor vakinhoud, vakdidactiek en pedagogiek. Twee examinatoren van de opleiding beoordelen het eindverslag van BO7 onafhankelijk van elkaar aan de hand van een beoordelingsformulier. Zij komen vervolgens samen tot één beoordeling. Er zijn twee varianten van BO7:

- Het Leraar in Opleiding (LiO) praktijkonderzoek (LPO). Dit betreft een praktijkgericht onderzoek naar een onderwerp binnen de praktijk van het leraarschap. De focus ligt vaak op de generieke didactische en pedagogische component. De student kan ervoor kiezen om het LPO individueel uit te voeren of aan te sluiten bij een lopend onderzoeksprogramma van lectoren van het Kenniscentrum Onderwijs en Opvoeding. Ook kan de student aansluiten bij een onderzoeksprogramma van een (hoofd)docent of een onderzoeksprogramma van een academische opleidingsschool. De student schrijft een onderzoeksvoorstel en de begeleider beoordeelt dit onderzoeksvoorstel met een *go* of *no go*. Het eindoordeel heeft betrekking op het onderzoeksverslag waarin de student de gehele onderzoekscyclus beschrijft, namelijk: probleemstelling, theoretisch kader, onderzoeksvragen, methodologie, resultaten, discussie, conclusie en aanbevelingen. Ook dient de student te reflecteren op de eigen ontwikkeling.
- De Lesson Study richt zich meer op de dagelijkse praktijk van het lesgeven binnen het eigen schoolvak, oftewel de vakdidactische component. De Lesson Study wordt door een kleine groep studenten samen uitgevoerd. De student sluit de Lesson Study af met een individuele

eindopdracht waarin de student reflecteert op de (vak)didactische leeropbrengsten van het traject. De student wordt beoordeeld op de reflectie op de uitvoering van het onderzoek.

PPO

In het eindassessment PPO kijkt de student terug op zijn of haar ontwikkeling gedurende het vierde studiejaar. Dit gebeurt aan de hand van een voorbereidende reflectieopdracht waarbij de student twee recente situaties (cases) beschrijft die zich hebben voorgedaan waaruit de persoonlijke professionele ontwikkeling blijkt. In het eindgesprek toetsen een interne en een externe assessor of de student de eigen professionele identiteit en het eigen professioneel handelen kan uitleggen en verantwoorden, en dilemma's uit de eigen onderwijspraktijk kan benoemen en analyseren. De twee assessoren geven eerst onafhankelijk van elkaar een oordeel en bepalen vervolgens het cijfer.

WPL4

WPL4 betreft de laatste stage van de lerarenopleiding. De meeste studenten lopen deze stage op een geaccrediteerde opleidingschool. Voor deeltijdstudenten die al een baan hebben, kan dit ook een niet-geaccrediteerde school zijn. Een examiner vanuit de HvA (de instituutsopleider) beoordeelt de student op zijn/haar functioneren in de praktijk. De begeleider op de stageschool voorziet de examiner van input. De beoordeling gebeurt op basis van een reflectie in vier dossiers: het pedagogische dossier, het vakdidactische dossier, werken in de school en professionele ontwikkeling. Deze dossiers zijn het persoonlijk eigendom van de student en het panel heeft deze niet kunnen inzien. Het panel heeft het oordeel over het realiseren van de vakdidactiek gebaseerd op de ingevulde beoordelingsformulieren gezien. Ook heeft het panel voor een deel van de studenten een aanvullende opdracht ingezien die de HvA recent heeft toegevoegd als nieuw onderdeel van het afstudeerdossier. Dit betrof studenten die in het studiejaar 2020-2021 zijn begonnen met afstuderen. Deze aanvullende opdracht bestaat bij de meeste opleidingen uit: 1) collegiale feedback, 2) twee *International Comparative Analysis of Learning and Teaching* (ICALT) observatieformulieren; en 3) een Vragenlijst Interpersoonlijk Leraarsgedrag (VIL) die is ingevuld door leerlingen op de stageschool. Tot slot bevat het dossier de reflectie van de student op deze drie onderdelen.

2.2.2 Gerealiseerd niveau

Werkveld en alumni

Uit de gesprekken met de werkveldvertegenwoordigers blijkt dat zij positief zijn over het functioneren van de alumni in de beroepspraktijk. Zij gaven aan dat leraren die door de HvA zijn opgeleid startbekwaam zijn en over het algemeen stevig in hun schoenen staan. Verder gaven zij aan dat HvA alumni vaak een waardevolle aanwinst zijn voor het docententeam, niet alleen vanwege hun innovatieve ideeën maar ook vanwege hun lerend vermogen en kenmerken als weerbaarheid en flexibiliteit. Wel noemt het werkveld als aandachtspunt dat afgestudeerden niet altijd in staat zijn om goed les te geven in een complexe omgeving met diverse specifieke doelgroepen.

Alumni vinden eveneens dat zij goed zijn voorbereid op de beroepspraktijk en voelen zich startbekwaam. Verschillende alumni gaven aan dat zij zich niet altijd bekwaam voelen om les te geven in een omgeving met een zeer diverse leerlingenpopulatie. Sommige alumni gaven aan bepaalde zaken te missen, zoals vaardigheden die horen bij het mentoraat of het voeren van oudergesprekken.

Dit zijn volgens het panel bij uitstek vaardigheden die beginnende leraren in hun inductieperiode verder kunnen ontwikkelen. Verschillende alumni met wie het panel heeft gesproken zijn doorgestroomd in een masteropleiding. Zij gaven aan dat deze overgang naar de vervolgopleiding soepel is verlopen.

Oordeel afstudeerdossiers

Het panel heeft per opleiding de afstudeerdossiers ingezien van acht studenten die in het afgelopen jaar zijn afgestudeerd (september 2020- september 2021). Het panel is van oordeel dat studenten in de verschillende producten voldoende hebben aangetoond dat zij startbekwaam zijn.

Het panel heeft op basis van het eindwerk van BO7 vastgesteld dat studenten na afronding van de opleiding het beoogde hbo-bachelor niveau realiseren. Op één eindwerk na (dit was voor de opleiding biologie, zie hoofdstuk 4), was het panel van mening dat de eindwerken terecht met een voldoende zijn beoordeeld. Het panel ziet echter nog wel ruimte voor verbetering. Deze verbeterpunten zijn in onderstaande tekst toegelicht.

Allereerst moedigt het panel de opleiding aan om na te denken over het concept eigenaarschap, zowel wat betreft het eigenaarschap van de onderzoeksvraag als het eigenaarschap van de opbrengsten van het onderzoek. Uit de bestudeerde eindwerken en de gesprekken kreeg het panel de indruk dat dit eigenaarschap bij een aantal opleidingen sterk bij de school ligt, met een vaak brede en beleidsmatige vraag. Het panel is van mening dat het eigenaarschap vooral bij de student zou moeten liggen zodat het onderzoek de student ook helpt om zichzelf te ontwikkelen als leraar.

Ten tweede adviseert het panel om kritisch te kijken naar de consistentie tussen a) wat de opleiding beoogt ten aanzien van onderzoekende houding bij studenten en b) waar men de studenten op beoordeelt in de eindwerken bij BO7. Dit was niet geheel consistent in de beoordeelde eindwerken en bovendien is er een verschil tussen de twee typen onderzoeksopdrachten (LPO en de Lesson Study). Bij LPO vindt de beoordeling volgens het panel te veel plaats vanuit de eisen die worden gesteld aan universitair onderzoek. Bij de Lesson Study is de beoordeling volledig gebaseerd op de reflectie van de student op het uitgevoerde project. De onderzoeksmatige aanpak zit 'verstopt' in de bijlage waardoor de studenten geen ruimte krijgen om te laten zien wat ze op het gebied van onderzoeksvaardigheden hebben geleerd. Het panel begrijpt dat opleidingen zelf kunnen bepalen welk type eindwerk er binnen hun opleiding mogelijk is. Wel is het volgens het panel van belang dat studenten worden beoordeeld op dezelfde aspecten en criteria. Het huidige verschil in beoordeling tussen LPO en de Lesson Study wordt volgens het panel mede veroorzaakt doordat de HvA geen expliciete beoogde leerresultaten heeft geformuleerd als het gaat om een onderzoekende houding. Het panel adviseert om de ambitie op het gebied van de onderzoekende houding meer expliciet te maken (zie ook standaard 1) en consistent te maken met wat de opleiding verwacht terug te zien in een Lesson Study of een LPO of andersoortig eindwerk.

Tot slot constateert het panel dat bij verschillende vakken in bijvoorbeeld het gamma cluster de internationale literatuur verschillend een plek krijgt en verschillend gebruikt wordt.

Feedback

Het panel heeft naast het bekijken van de eindwerken van de studenten ook gekeken naar de beoordelingen en de feedback door de examinatoren. Hoewel het panel zich in grote lijnen kon vinden in de beoordelingen, was het niet altijd duidelijk hoe examinatoren tot het gegeven cijfer kwamen. Dit komt mede doordat het panel alleen de schriftelijke feedback heeft kunnen inzien en geen zicht heeft op de feedback die de examinatoren mondeling geven. Hoewel het panel begrijpt dat

een groot deel van de feedback mondeling wordt gegeven, is er volgens het panel nog winst te behalen door (ook) meer schriftelijke feedback te geven. Daarnaast is het panel van mening dat er nog een slag kan worden geslagen in de *feedforward*, met name bij WPL4 en PPO. Met het oog op 'Leven Lang Ontwikkelen' is het van belang om startende docenten voldoende *feedforward* mee te geven zodat zij gericht kunnen werken aan hun ontwikkelpunten.

Aandachtspunten panel bij bestudering eindwerken

Het panel heeft het experiment om alleen standaard 1 en 4 te beoordelen aangegrepen om bij de beoordeling veel aandacht te besteden aan de consistentie tussen standaard 1 en 4. Het panel heeft bij het bestuderen van de eindwerken allereerst gekeken of de kernen waarmee de HvA zich profileert ('inclusief' en 'reflectief') zichtbaar zijn in de eindwerken. Een ander belangrijk aandachtspunt was de zichtbaarheid van de vakdidactische bekwaamheid in de eindwerken. De bevindingen en overwegingen staan hieronder weergegeven.

Zichtbaarheid inclusief onderwijs in de eindwerken

Het panel heeft verschillende voorbeelden van eindwerken gezien waarbij specifiek aandacht is besteed aan onderwerpen die te maken hebben met inclusiviteit. Het panel is echter van mening dat er nog een uitdaging ligt om het 'inclusiviteit' zichtbaar en meetbaar te maken in het afstudeerdossier van iedere student die aan de HvA afstudeert.

Zichtbaarheid reflectieve leraar in de eindwerken

Het panel vindt het krachtig dat het afstudeerdossier een viertal betekenisvolle eindwerken bevat waarin de student kan laten zien dat hij of zij de reflectieve leraar is geworden die de HvA beoogt op te leiden. Bij PPO krijgt reflectie op de eigen beroepsidentiteit een duidelijke plek. Het panel heeft van studenten positieve verhalen gehoord over de diepgang van hun eindgesprek. In dit gesprek staan vragen centraal als 'wie ben ik', 'wie wil ik zijn', 'hoe kan ik mij ontwikkelen' en 'hoe ik kan mij verantwoorden'. Het panel is van mening dat PPO ook een goede kans is om de vakspecifieke identiteit een duidelijke plek te geven. Het gaat daarbij om de vraag hoe de leraar zich positioneert als vakdocent. Dit is volgens het panel een belangrijk aspect van de beroepsidentiteit. Het panel adviseert om er meer op aan te sturen dat een van de twee dilemma's (cases) vakdidactisch gerelateerd is.

Reflectie krijgt ook een duidelijke plek in WPL4, met name het handelen van de leraar binnen de context waar studenten werken. Het panel heeft enkele aanvullende opdrachten ingezien en constateert dat studenten met deze opdracht feedback krijgen op hun pedagogische bekwaamheid (door middel van de VIL), op hun didactische bekwaamheid (door middel van het ICALT-observatieformulier) en op hun professionele houding (door middel van de collegiale feedback die de student bij leraren heeft verzameld). Wel adviseert het panel om de reflectie op het vakdidactisch handelen meer zichtbaar te maken.

Bij BO7 heeft reflectie vooral betrekking op het zoeken van afstemming tussen wat de student wil leren en hoe hij/zij daar op een systematische manier achter kan komen. Zoals eerder vermeld, is er wat dit betreft een verschil tussen de twee type eindwerken (LPO en Lesson Study) en is een verbeter slag mogelijk.

Zichtbaarheid vakdidactische bekwaamheid in de eindwerken

Studenten worden beoordeeld op hun vakdidactische bekwaamheid in WPL4. Het panel heeft, zoals hiervoor vermeld het achterliggende portfolio vakdidactiek niet kunnen inzien, maar heeft wel de beoordelingsformulieren gezien. Ook heeft het panel voor een deel van de studenten zicht gekregen op de vakdidactische bekwaamheid aan de hand van de eindwerken van BO7. Dit betrof vooral de eindwerken van studenten die een Lesson Study hebben uitgevoerd. Daarnaast gaf bij sommige opleidingen het eindassessment PPO zicht op de vakdidactische bekwaamheid. Dit was het geval bij opleidingen waarbij de student verplicht is om in één van de twee cases te reflecteren op een vakdidactisch vraagstuk. Het panel adviseert om te overwegen om dit bij alle opleidingen verplicht te stellen. Het panel stelt op basis van de ingevulde beoordelingsformulieren bij WPL 4, de eindwerken van BO7 en de gesprekken met alumni en het werkveld vast dat studenten na afronden van de opleiding vakdidactisch bekwaam zijn.

Het panel adviseert om breder na te denken hoe de vakdidactische bekwaamheid op een meer systematische manier zichtbaar kan worden gemaakt in het afstudeerdossier van iedere student. Het panel is van mening dat een opleiding waarvan het programma naar eigen zeggen doordrenkt is van vakdidactiek, niet alleen zichzelf maar ook de afgestudeerden te kort doet als dit niet een expliciete plek heeft in de eindwerken. Hierbij zou volgens het panel ook een koppeling met de beoogde leerresultaten op het gebied van inclusiviteit kunnen worden gemaakt.

Examencommissie

De lerarenopleidingen van de HvA hebben een gezamenlijke examencommissie die verantwoordelijk is voor de borging van de kwaliteit van de toetsing. De examencommissie controleert bij elke diplomeringsronde of de afstudeerdossiers compleet zijn. Het panel is van mening dat de examencommissie niet alleen naar de volledigheid van de dossiers zou moeten kijken, maar ook steekproefsgewijs het gerealiseerd eindniveau van studenten zou moeten controleren. Het panel adviseert om hier zo spoedig mogelijk mee te starten. Daarnaast moedigt het panel de examencommissie aan om de congruentie tussen de beoogde leerresultaten en de gerealiseerde resultaten kritisch te analyseren. Volgens het panel is hier een duidelijke verbeterslag mogelijk.

Conclusie standaard 4

Op basis van de bestudeerde afstudeerdossiers en de gevoerde gesprekken is het panel van mening dat studenten bij het afronden van hun opleiding startbekwaam zijn. De eindwerken bij BO7 voldoen aan het verwachte niveau voor een hbo-bacheloropleiding. Het panel heeft een aantal adviezen om de profilering van de HvA beter zichtbaar en meetbaar te maken in het afstudeerdossier.

Het panel beoordeelt standaard 4 voor alle tweedegraadsleraren opleidingen die meedoen aan het 'Experiment Instellingsaccreditatie met een lichtere opleidingsaccreditatie' als 'voldoet'.

3. Bevindingen en overwegingen per opleiding

De tweedegraadslerarenopleidingen zijn ten behoeve van de visitatie verdeeld in visitatiegroepen. Dit hoofdstuk beschrijft enkele specifieke en aanvullende bevindingen en overwegingen per groep opleidingen. Het gaat vooral om bevindingen ten aanzien van standaard 4 naar aanleiding van de eindwerken die de vakdeskundige heeft bekeken.

3.1 Gezondheidszorg en Welzijn, Mens en Technologie en Consumptieve Techniek I en II

De HvA heeft drie beroepsgerichte lerarenopleidingen: Mens en Technologie, Consumptieve Techniek I en II, en Gezondheidszorg en Welzijn. De HvA gebruikt voor deze opleidingen de term beroepsopleidingen.

Uit het gesprek met de examinatoren van de drie beroepsopleidingen bleek dat zij zich ervan bewust zijn dat het beroepsonderwijs om specifieke vaardigheden vraagt. Ook hebben zij goed zicht op wat het werkveld nodig heeft. Het panel adviseert echter om dit scherper te verwoorden in de beoogde leerresultaten en vast te leggen welke specifieke vaardigheden, kennis en didactiek nodig zijn.

De drie beroepsopleidingen hebben sinds enkele jaren BO7 organisatorisch samengevoegd om studenten meer centrale ondersteuning en flexibiliteit te kunnen bieden. Vanwege de Covid-19 pandemie, was voor het studiejaar 2020-2021 de gehele BO7 module online en is het type onderzoek beperkt tot ontwerponderzoek. Hiervoor is een strak format ontworpen. Het panel is van mening dat de gekozen opzet van het ontwerponderzoek goed past bij het beroepsonderwijs.

Het panel noemt als belangrijkste aandachtspunt dat de vakdidactische bekwaamheid niet voldoende zichtbaar is in de bestudeerde eindwerken (zie hiervoor ook de generieke bevindingen over standaard 4). Het panel is van mening dat dit juist bij de beroepsopleidingen essentieel is omdat de leraar een krachtige leeromgeving tot stand moet brengen waarin een leerling of student zich vakkennis eigen maakt en zich oriënteert of voorbereidt op participatie in een beroep(sgroep).

Daarnaast adviseert het panel om te zorgen dat de HvA instituutsopleider, die de student beoordeelt, goed bekend is met de specifieke vaardigheden en de specifieke context van het beroepsonderwijs.

3.2 Bedrijfseconomie, Algemene Economie en Maatschappijleer

Algemene Economie en Bedrijfseconomie

Studenten Algemene Economie en Bedrijfseconomie kunnen bij BO7 kiezen voor een Lesson Study of een LPO. De vakdeskundige Algemene Economie en Bedrijfseconomie is op basis van de bestudeerde eindwerken van mening dat de Lesson Study een betekenisvolle vorm van onderzoek is. De Lesson Study levert waardevolle inzichten op voor de student in diens rol als docent economie. De gekozen thema's zijn relevant en actueel. Het panel zou echter in het verslag van de individuele student meer aandacht willen voor het onderzoeksproces en alle keuzes die hierbij zijn gemaakt over de methode van onderzoek en de systematiek hoe een student vanuit verzamelde data naar resultaten en conclusies komt (zie ook de generieke bevinding bij standaard 4).

De lerarenopleidingen Algemene Economie en Bedrijfseconomie werken voor het doceren van het thema ondernemerschap samen met het lectoraat Entrepreneurship van de HvA. Het panel

waardeert deze samenwerking omdat dit ervoor zorgt dat de opleidingen goed kunnen inspelen op actuele ontwikkelingen op dit deel van het vakgebied.

Maatschappijleer

Inclusiviteit is een belangrijk onderwerp binnen het vak Maatschappijleer. De onderwerpen waarmee de opleiding zich bezighoudt (b.v. pluriformiteit, sociale ongelijkheid) zijn een vanzelfsprekende uitwerking van dit principe. De opleiding vult dit volgens het panel op een passende manier in en dat is ook terug te zien in de eindwerken. Voor een belangrijk deel is dit terug te zien in het aankaarten van kwesties die spelen rondom polarisatie, participatie, uitsluiting en identiteiten. Het panel heeft ook waardering voor de module Burgerschap in het MBO. De opleiding speelt hiermee goed in op de huidige praktijk waarbij veel alumni van de lerarenopleiding dit vak verzorgen (er is momenteel geen vakspecifieke bevoegdheid Maatschappijleer vereist).

Studenten Maatschappijleer kunnen bij BO7 kiezen voor een Lesson Study of een LPO. De vakdeskundige Maatschappijleer is van mening dat de afstudeerwerken bij BO7 over het algemeen goed en praktisch zijn opgezet en hbo-waardig zijn. De theoretische kaders zijn goed, maar de verbinding tussen 'wat bekend is' (de theorie) en 'wat niet bekend is' (waarover de vraagstelling gaat) is niet altijd duidelijk, ofwel wat voor nieuwe/nog ontbrekende kennis levert het beantwoorden van de vraag op?.

3.3 Aardrijkskunde en Geschiedenis

Bij de opleidingen Aardrijkskunde en Geschiedenis kunnen studenten bij BO7 kiezen voor een Lesson Study of een LPO. De vakdeskundigen van de twee opleidingen in dit cluster hebben enkele aanvullende opmerkingen over de bestudeerde eindwerken.

De opleiding Aardrijkskunde heeft een heldere vakspecifieke invulling gegeven aan het begrip *Urban Education*, namelijk het geven van lessen over, in en met de stad. Studenten werken samen in afstudeerkringen rond bepaalde onderwerpen die door begeleidende docenten worden aangereikt. Sterk punt is dat studenten uiteenlopende en relevante onderwerpen kiezen, zoals watereducatie, de leefomgeving en de vorming van het wereldbeeld. Een aandachtspunt is dat het theoretisch kader wisselend van kwaliteit is.

Een sterk punt voor Geschiedenis is dat meerdere studenten vakdidactische problemen hebben gekozen voor hun BO7 onderzoek. Dit zijn over het algemeen onderzoeken die voortbouwen op onderzoek van HVA-docenten. Het ging hierbij onder andere om studenten die een Lesson Study hebben gedaan. Het panel noemt verder als sterk punt dat er veel nadruk ligt op de theorie en dat de literatuurverwerking en literatuurlijsten van goed niveau zijn.

3.4 Biologie, Natuurkunde, Scheikunde en Wiskunde

De studenten van de vier opleidingen in dit cluster sluiten BO7 af met een LPO. Het is binnen dit cluster niet mogelijk om een Lesson Study te doen. Een algemene bevinding voor alle vier de opleidingen is dat studenten vaak onderzoek doen over beleidsmatige vraagstukken. Het gaat hierbij om onderwerpen die vooral een vraag van de school lijken te zijn. Deze onderzoeken zijn gericht op het functioneren van een sectie als geheel, en dan vooral op algemeen didactisch of pedagogisch vlak. Sterk punt is dat studenten hierbij over het algemeen goed gebruik maken van de theoretische kaders en de literatuur. Het is volgens het panel echter de vraag in hoeverre dit type onderzoek bijdraagt aan

de verbetering van de eigen onderwijspraktijk van de student en aan de ontwikkeling van de student als reflectieve docent.

Biologie

Het panel heeft in de selectie van de afstudeerdossiers van Biologie een paar sterke voorbeelden van praktijkonderzoek gezien. Dit betrof voornamelijk ontwerponderzoek binnen het eigen vak. De verslagen volgen over het algemeen een duidelijke en heldere structuur en het onderzoek is goed ingebed in de school.

In de ogen van de vakdeskundige is het eindwerk BO7 van één van de studenten onterecht met een (minimale) voldoende beoordeeld. Dit eindwerk is vervolgens bekeken door één andere vakdeskundige en door een lid van het kernpanel. Ook zij waren van mening dat dit eindwerk onder de maat was. Hierop heeft het panel twee aanvullende eindwerken opgevraagd en bekeken. Deze aanvullende eindwerken waren volgens het panel op het gewenste niveau. Het panel is van mening dat één ten onrechte toegekende voldoende op de totale steekproef van alle eindwerken aanvaardbaar is.

3.5 Nederlands

Voor de lerarenopleiding Nederlands is het *Common European Framework of Reference for Languages* een aanvullend referentiedocument voor de beoogde leerresultaten. De opleiding streeft ernaar om studenten minimaal op een niveau dat vergelijkbaar is met C1 de opleiding af te laten ronden.

Het was voor her panel op basis van de bestudeerde afstudeerdossiers niet transparant hoe wordt vastgesteld of zowel de mondelinge als de schriftelijke vaardigheid van de student op niveau C1 is. Bij sommige beoordelingen is expliciet vermeld dat de mondelinge vaardigheid van de student op peil is, terwijl andere keren door middel van een formulier de schriftelijke vaardigheid van de student op C1 is verantwoord. Het panel adviseert om hier meer eenduidigheid in aan te brengen.

Bij Nederlands doen alle studenten bij BO7 een Lesson Study. Het panel is van mening dat het verslag hiervan over het algemeen aan de korte kant was. Studenten moeten veel activiteiten kort en bondig rapporteren en dat gaat volgens het panel soms ten koste van de theoretische onderbouwing. Ook de terugkoppeling van de praktijk naar de literatuur schoot er soms bij in. De bijlagen die bij sommige verslagen waren gevoegd, gaven wel een aanvullend beeld over het onderzoeksproces. Zoals vermeld bij de generieke bevindingen (2.2) worden studenten niet beoordeeld op deze onderzoeksvaardigheden. Studenten worden bij de Lesson Study beoordeeld op hun reflectie op het uitgevoerde onderzoek. Volgens het panel kwam deze reflectie over het algemeen wel goed uit de verf.

3.6 Frans en Engels

De opleiding Engels heeft een heldere vakspecifieke invulling gegeven aan het begrip *Urban Education*, namelijk het opleiden van leraren die oog hebben voor meertaligheid, identiteitsvorming en burgerschap.

Voor beide opleidingen is het *Common European Framework of Reference for Languages* een aanvullend referentiedocument voor de beoogde leerresultaten. De lerarenopleiding Engels sluit wat betreft de taalvaardigheid af op C2-niveau, zoals landelijk is afgesproken en vastgelegd in de kennisbasis. In het vierde studiejaar behalen studenten het internationaal erkende *Cambridge diploma C2 Proficiency*. De lerarenopleiding Frans sluit wat betreft de Franse taalvaardigheid afgerond op B2 /C1-niveau, zoals binnen het Landelijk Vak overleg (LVO) is afgesproken. In het vierde studiejaar behalen studenten het internationaal erkende certificaat van de *Test de Connaissance du Français* op het gevraagde eindniveau.

Voor beide opleidingen geldt dat studenten bij BO7 kunnen kiezen voor een Lesson Study of een LPO. De opmerkingen van het panel over de bestudeerde eindwerken hebben vooral betrekking op de invulling van de Lesson Study. Het panel is van mening dat dit zinvol en relevant onderzoek oplevert, maar dat de reflectie soms oppervlakkig blijft.

Een ander aandachtspunt voor Frans is het vereiste taalniveau Nederlands (C1) voor niet Nederlandstalige studenten. Het panel begrijpt dat dit voor deze groep een grote uitdaging is om dit te realiseren en adviseert om blijvend aandacht te besteden aan de ontwikkeling van de Nederlandse taal voor deze groep.

4. Ad Educatief Professional Beroepsonderwijs

Tot september 2020 bood de HvA drie deeltijd Ad-opleidingen tot onderwijsondersteuner aan:

- De Ad Onderwijsondersteuner Consumptieve Techniek I en II (binnen de HvA ook wel de Ad Horeca en Voeding genoemd);
- De Ad Onderwijsondersteuner Techniek;
- De Ad Onderwijsondersteuner Gezondheidszorg en Welzijn.

Per september 2020 zijn deze drie opleidingen door middel van een planningsneutrale conversie samengevoegd tot een brede deeltijd Ad educatief Professional Beroepsonderwijs. Het panel is van mening dat de HvA met deze Ad-opleiding een waardevolle bijdrage levert aan het oplossen van de problemen met de groeiende lerarentekorten in de regio Amsterdam. Alumni van de Ad-opleiding kunnen als onderwijsondersteuner leraren ontlasten, maar kunnen ook doorstromen naar een tweedegraadslerarenopleiding.

Studenten volgen de opleiding in deeltijd en werken daarnaast veelal als onderwijsondersteuner bij een beroepsopleiding in het vmbo of mbo. Dit zijn de beroepsopleidingen voor a) horeca en voeding, b) techniek, en c) zorg en welzijn. Deze beroepsrichtingen zijn in de brede Ad-opleiding opgenomen als afstudeerrichting. De opleiding speelt hiermee volgens het panel goed in op de behoefte vanuit het werkveld om studenten op te leiden voor een specifieke beroepsrichting.

4.1 Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Bevindingen, analyse en overwegingen

Het panel vindt het positief dat de HvA in samenwerking met een aantal andere hogescholen een duidelijk en herkenbaar beroepsprofiel heeft ontwikkeld voor de opleiding (Beroepsprofiel Associate degree Educatief Professional Beroepsonderwijs). Dit beroepsprofiel beschrijft duidelijk de rollen en taken van de onderwijsondersteuner en is door de gezamenlijke hogescholen gevalideerd in het werkveld. Net als voor de tweedegraadslerarenopleidingen onderscheidt dit beroepsprofiel drie typen bekwaamheidseisen: vakinhoudelijke, vakdidactische en pedagogische bekwaamheidseisen. Ook het professioneel handelen komt, net als bij de lerarenopleidingen, terug in het beroepsprofiel van de Ad. Het landelijke beroepsprofiel bevat een uitwerking van het beoogde niveau van de opleiding (NLQF-niveau 5). De Ad'er staat altijd onder supervisie van een bevoegd leraar en staat qua niveau tussen de mbo-onderwijsondersteuner (NLQF-niveau 4) en de hbo-bachelor leraar (NLQF-niveau 6). De opleiding heeft op basis van dit beroepsprofiel leeropbrengsten geformuleerd voor de didactische en pedagogische leerresultaten binnen de Ad-modules van de HvA. De opleiding heeft het verband tussen het beroepsprofiel en deze leeropbrengsten inzichtelijk gemaakt in een matrix. Deze leeropbrengsten zijn volgens het panel passend voor een Ad-opleiding en zijn goed afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied.

De opleiding heeft vakinhoudelijke en vakdidactische beoogde leerresultaten, waarvoor de opleiding de term 'leerdoelen' gebruikt. De opleiding maakt voor deze leerresultaten een selectie uit leerresultaten die horen bij vakken uit de eerste twee jaar van de drie aanverwante bacheloropleidingen (waar Ad-studenten bij 'aanschuiven'). Deze leerresultaten zijn niet specifiek

toegesneden op taken van een onderwijsondersteuner. Tijdens het bezoek gaf de opleiding aan een sterke wens te hebben om de vakinhoudelijke en vakdidactische leerdoelen meer toe te spitsen op de taken van een onderwijsondersteuner. Het panel onderschrijft het belang van deze vertaalslag en adviseert om dit op korte termijn te realiseren.

Conclusie standaard 1 (beoogde leerresultaten)

Het panel beoordeelt standaard 1 als 'voldoet'.

4.2 Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Bevindingen, analyse en overwegingen

Het afstudeerdossier van de uitfaserende Ad-opleiding bestaat uit twee onderdelen:

- Het Ad-assessment. Hierin laten studenten via een portfolio zien dat zij de relatie kunnen leggen tussen de behandelde theorie, de onderwijspraktijk en de eigen professionele ontwikkeling. De portfolio's bestaan onder andere uit video-bewijsmateriaal, een vakdidactisch dossier, stagebeoordelingen en een visiedocument.
- Het Werkplekleren 2. Studenten voeren gedurende hun werkzaamheden als onderwijsondersteuner opdrachten uit voor de opleiding. Een instituutsopleider vanuit de HvA beoordeelt deze opdrachten, mede op basis van advies van de werkplekbegeleider van de school.

Het functioneren van afgestudeerden in de praktijk en vervolgopleidingen werd in 2015 positief beoordeeld door het toenmalige visitatiepanel. In 2015 was er een beperkt aantal afstudeerdossiers beschikbaar voor de uitfaserende Ad-opleidingen. De NVAO heeft indertijd de voorwaarde aan de accreditatie verbonden dat er binnen drie jaar, via het interne kwaliteitssysteem van de HvA, een extra selectie van eindwerken beoordeeld zou moeten worden. Dit is in 2019 gebeurd door een panel dat ook de midterm review in 2019 heeft uitgevoerd. Dit panel concludeerde dat het niveau van de Ad-afgestudeerden voldeed.

Het panel heeft voor deze huidige visitatie de afstudeerdossiers ingezien van acht studenten die in 2020-2021 zijn afgestudeerd. Het panel onderschrijft de conclusie van het panel dat in 2019 de midterm heeft uitgevoerd en is van mening dat het niveau van de Ad-afgestudeerden voldoet. Wel adviseert het panel om de dossiers van de twee afstudeerwerken op een meer overzichtelijke manier te archiveren. Het kostte het panel veel moeite om inzichtelijk te krijgen welke stukken betrekking hadden op het Ad-assessment of het Werkplekleren 2. Daarnaast adviseert het panel om, net als bij de tweedegraadslerarenopleidingen, de vakdidactische bekwaamheid een meer expliciete plek te geven in de eindwerken.

Conclusie standaard 4 (gerealiseerde leerresultaten)

Het panel beoordeelt standaard 4 als 'voldoet'.

5. Tweedegraadslerarenopleiding Duits

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen van het panel over de tweedegraadslerarenopleiding Duits. Gezien het nijpende tekort aan leraren Duits vindt het panel het positief dat de HvA deze opleiding in 2018 heeft toegevoegd aan het aanbod van tweedegraadslerarenopleidingen.

Deze opleiding voldoet niet aan de voorwaarde tot deelname aan het Experiment Instellingsaccreditatie met een lichtere opleidingsaccreditatie. Deelname aan dit experiment is namelijk alleen mogelijk voor opleidingen die al langere tijd bestaan en minstens een keer een positief oordeel voor een ‘accreditatie bestaande opleiding’ hebben gehad. De lerarenopleiding is in april 2018 positief beoordeeld door de NVAO door middel van een Toets Nieuwe Opleiding. De opleiding wordt sinds september 2018 in een voltijds- en deeltijdvariant aangeboden. De HvA heeft toestemming van de NVAO om deze opleiding vroeger te laten beoordelen om zo mee te kunnen gaan in de cyclus van de andere lerarenopleidingen.

Het panel heeft voor de lerarenopleiding Duits drie standaarden beoordeeld: standaard 1 (beoogde leerresultaten), standaard 2 (onderwijsleeromgeving), en standaard 3 (toetsing). Het panel kon geen oordeel geven over standaard 4 (gerealiseerde leerresultaten) omdat er nog geen eindwerken beschikbaar zijn van studenten die het programma volledig hebben doorlopen. In een later stadium zal de HvA ook standaard 4 voor deze opleiding laten beoordelen zodat er ook een totaal oordeel over de accreditatie van de opleiding kan worden gegeven.

5.1 Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Bevindingen, analyse en overwegingen

De lerarenopleiding Duits sluit, evenals de andere tweedegraadslerarenopleidingen van de HvA, aan bij de landelijke kaders en richtlijnen voor tweedegraadslerarenopleidingen. Daarnaast sluit de opleiding wat betreft de Duitse taalvaardigheid aan bij het landelijk afgesproken C1-niveau. Het vierde studiejaar behalen studenten het internationaal erkende Goethe-Zertifikat C1 van het Goethe-Institut.

De opleiding Duits sluit ook aan op de profilering van de HvA. Dit betekent dat de bevindingen, overwegingen en adviezen die zijn beschreven in het generieke deel (2.1) ook van toepassing zijn op de lerarenopleiding Duits.

Conclusie standard 1

Het panel beoordeelt standaard 1 voor de tweedegraadslerarenopleiding Duits als ‘voldoet’.

5.2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Curriculum

Het panel is van mening dat de opleiding een samenhangend en goed doordacht curriculum heeft. Het curriculum kent een basisopzet samen met de andere tweedegraadslerarenopleidingen waarin de volgende drie generieke leerlijnen terugkomen:

- Beroepsopdrachten;
- Werkplekleren;
- Persoonlijke en Professionele Ontwikkeling (PPO).

De beroepsopdrachten zijn gericht op de integratie van de landelijke bekwaamheidseisen voor vakinhoud, vakdidactiek en pedagogiek. Studenten voeren zeven beroepsopdrachten uit in hun eigen stage- of werkpraktijk, waardoor de opdrachten zowel een vak- als een context specifieke invulling krijgen.

Studenten lopen gedurende hun opleiding ieder jaar stage, door de HvA ook wel aangeduid als het Werkplekleren. De eisen die aan de stage worden gesteld nemen ieder jaar toe in complexiteit. Deeltijdstudenten voeren het Werkplekleren vaak uit binnen hun baan. Voltijdstudenten lopen stage bij een van de opleidingsscholen waarmee de HvA samenwerkt (zie ook hoofdstuk 2 van deze rapportage). De dagelijkse begeleiding van de studenten op de opleidingsschool ligt in handen van de schoolopleider (coördineert alle taken rondom het opleiden van studenten binnen de school) en de werkplekbegeleider (begeleidt één of meerdere stagiaires van de opleiding Duits). De instituutopleider van de HvA is de examinator en verantwoordelijk voor de beoordeling van de studenten. De verschillende tweedegraadslerarenopleidingen van de HvA hebben elk één of enkele instituutopleiders die het werkplekleren voor studenten van meerdere opleidingen begeleiden. Op die manier borgt de opleiding Duits een structurele en goede samenwerking met de opleidingsscholen.

De PPO-lijn is gericht op het leren reflecteren op het eigen handelen in de beroepspraktijk. Deze reflectie gebeurt op basis van het uitvoeren van de Beroepsopdrachten en het Werkplekleren en hangt hier dus direct mee samen.

Naast deze drie generieke leerlijnen bevat het curriculum vakinhoudelijke en vakdidactische modules die zich specifiek richten op het leraarschap Duits. Dit betreft modules over taalvaardigheid/taalkunde, literatuur en cultuur, en vakdidactiek. De opleiding werkt hierbij nauw samen met de lerarenopleiding Frans. Het panel staat positief tegenover deze samenwerking en onderschrijft de meerwaarde van een brede benadering van moderne vreemde talen. Ook studenten en docenten spraken tijdens het bezoek positief over deze samenwerking. Zij ervaren de uitwisseling tussen de twee opleidingen als verrijkend, waarbij er voldoende ruimte is om in te zoomen op de specifieke vakdidactische deskundigheid voor Duits. Het panel is het met de opleiding eens dat de voordelen van de samenwerking met Frans voldoende opwegen tegen het nadeel dat deze lessen niet in de doeltaal kunnen worden gegeven. Het panel waardeert het dat het mbo extra aandacht krijgt in het curriculum en is van mening dat de module *Deutsch im Beruf* hier op een goede manier invulling aan geeft.

De lerarenopleiding Duits neemt sinds het studiejaar 2020-2021 deel aan de landelijke peerreviews voor het evalueren van de kwaliteit van het onderwijs en de toetsen. Het viel de andere opleidingen Duits in positieve zin op dat de HvA veel ruimte geeft aan vakdidactiek. Ook het panel is van mening

dat de focus op de vakdidactiek een sterk punt is van de HvA lerarenopleiding Duits. Een andere algemene bevinding van de peerreview was dat er meer aandacht nodig is voor het ontwikkelen van een visie op het leraarschap voor het vak Duits bij aankomende leraren. Om goed op te kunnen treden als ambassadeurs voor hun vak is het van belang dat studenten nadenken over de vraag wat de meerwaarde is van Duits als schoolvak. De opleiding heeft dit opgepakt en besteedt vanaf het studiejaar 2021- 2022 in het vierde studiejaar van het curriculum aandacht aan de visievorming op het beroep van leraar Duits.

Het panel is van mening dat de opleiding over het algemeen gebruik maakt van recente literatuur en bronnen. Wel zou de module *'Interkulturell lernen'* volgens het panel geactualiseerd kunnen worden qua uitgangspunt en achterliggende concepten.

Onderzoeksvaardigheden

De zelfevaluatie vermeldt dat de opleiding reflectieve professionals met een onderzoekende houding beoogt op te leiden. Hieronder verstaat de HvA professionals die in staat zijn te reflecteren op het eigen handelen en dit waar nodig methodisch en systematisch verder te onderzoeken. Op basis daarvan maken zij een plan voor persoonlijke ontwikkeling en/of innovatie van het onderwijs en werken ze samen met collega's om de lespraktijk te verbeteren. Onderzoeksvaardigheden komen voor in alle beroepsopdrachten, waarbij studenten hun aanpak onderbouwen en evalueren, mede op basis van relevante literatuur. Vaak betreft dit het ontwerpen, uitvoeren en evalueren van lessen en reflectie hierop. Het panel is van mening dat deze visie en aanpak goed past bij een tweedegraadslerarenopleiding. De focus ligt expliciet op reflectie en op de verbetering van de praktijk. Wel adviseert het panel om meer aandacht te besteden aan essentiële onderzoeksvaardigheden, bijvoorbeeld als het gaat om het vinden en gebruiken van recente (Duitstalige) onderzoeksliteratuur of andere bronnen.

Instream

Per jaar stromen er ongeveer twintig nieuwe studenten in. In februari 2021 had de opleiding 8 Nuffic-deeltijdstudenten, 22 voltijdstudenten en 7 reguliere deeltijdstudenten ingeschreven staan. Deze instromers hebben diverse achtergronden. Ten eerste is er een groep Nederlandstalige voltijdstudenten die veelal met een havodiploma instromen. Daarnaast zijn er deeltijdstudenten die verschillen in talige achtergrond, relevante werkervaring en vooropleiding. Voor deze diverse groep deeltijdstudenten zijn er flexibele mogelijkheden. Voor de hoogopgeleide *native* speakers Duits was er tot 2020-2021 een verkorte studieroute van twee jaar via het zogenaamde 'Nuffic-traject'. Nuffic subsidieerde een aantal essentiële en specifiek voor deze doelgroep ontwikkelde onderwijsactiviteiten. Het panel moedigt de opleiding aan om op zoek te gaan naar alternatieve financieringsbronnen om deze opleidingsroute voor deze doelgroep te kunnen voorzetten. Gezien het nijpende tekort aan leraren Duits adviseert het panel de opleiding om ook een bredere visie te ontwikkelen over hoe zij de instroom op pijl kan houden.

De verschillen in instroom brengt als uitdaging met zich mee dat er een groot niveauverschil is tussen de studenten wat betreft taalvaardigheid en ervaringsachtergrond. Het grootste verschil doet zich voor tussen enerzijds (oudere) *native* speakers die de opleiding in deeltijd volgen en anderzijds (jongere) voltijdstudenten die instromen met Duits op havo-niveau. De voltijdstudenten gaven tijdens het gesprek aan dat zij hierdoor terughoudend zijn om actief te participeren in de lessen. Het panel constateert dat de opleiding zich goed bewust is van deze taalverschillen. Studenten die moeilijkheden hebben met de Nederlandse of de Duitse taal kunnen hulp krijgen van een taal-

assistent. Dit is een medestudent die de betreffende taal wel goed beheerst. Tot nu toe is hier alleen gebruik van gemaakt door Nederlandse studenten die extra wilden oefenen met de Duitse taal. Het panel adviseert om nog meer te kijken hoe studenten elkaar kunnen ondersteunen, bijvoorbeeld door meer te sturen op de samenstelling van groepjes bij het maken van groepsopdrachten.

Didactisch concept

Het panel stelt vast dat de opleiding passende didactische uitgangspunten hanteert voor de vormgeving van het onderwijs. Voor taalverwerving hanteert de opleiding de 'Schijf van Vijf' (van Westhoff) als didactisch model. Daarnaast hanteren docenten zoveel mogelijk de principes 'doeltaal is voertaal' en *Teach what you preach*. Het panel heeft in het bestudeerde lesmateriaal teruggezien dat deze principes in de praktijk zoveel mogelijk worden toegepast. Het panel begrijpt dat het 'doeltaal is voertaal' principe niet altijd kan worden gerealiseerd in de vakken die samen met de opleiding Frans worden gegeven. Tot slot hanteert de opleiding als uitgangspunt dat studenten actief en samenwerkend leren. Dit houdt in dat de student altijd in gesprek is met medestudenten, opleiders, collega's op de school en leerlingen.

Docenten en begeleiding

Het docententeam van de lerarenopleiding Duits bestaat uit enthousiaste en inspirerende docenten en maakt een krachtige en collegiale indruk. Het docententeam is deskundig en beschikt over veel ervaring, deels opgedaan in andere lerarenopleidingen, op VO-scholen of in het wetenschappelijk onderwijs. Ook vindt het panel het positief dat het docententeam uit een mix van *native* speakers en *non-native* speakers bestaat.

De lerarenopleiding Duits is een opleiding met relatief kleine studentenaantallen en een klein docententeam. Docenten en studenten kennen elkaar en het contact onderling is laagdrempelig. Elke student heeft een mentor die studiebegeleiding geeft. De studiebegeleiding vindt zowel individueel als in groepsverband plaats. Het panel vindt het positief dat de opleiding ook aandacht besteedt aan groepsvorming en het creëren van een veilige omgeving. Studenten geven zowel in het studentenhoofdstuk als in het gesprek aan de persoonlijke begeleiding van de docenten zeer te waarderen.

Internationalisering

Studenten hebben de mogelijkheid om in de vrije keuzeruimte in het derde studiejaar een semester in het buitenland te studeren en daar een internationale minor of 30 EC aan modules te volgen. De opleiding biedt studenten via jaarlijkse ééndaagse studiereizen de mogelijkheid om zich hierop te oriënteren. Het afgelopen jaar heeft geen enkele student vanwege COVID-19 in het buitenland gestudeerd. Ook in de periode voor COVID-19 was het animo erg laag. Van de studenten die het panel heeft gesproken had geen enkele student plannen om een deel van de opleiding in het buitenland te volgen. De opleiding stimuleert dit momenteel al op verschillende manieren maar zou volgens het panel nog meer kunnen uitdragen dat studenten in principe een periode in het buitenland verblijven. Zeker voor voltijdstudenten die geen Duitstalige achtergrond hebben, zou dit volgens het panel de norm moeten zijn.

COVID-19

Het panel constateert dat het onlineonderwijs vanwege de coronacrisis goed is opgezet. Docenten en studiebegeleiders denken actief na over wat er wel en niet werkt, zijn goed bereikbaar voor studenten en doen hun best om studenten te helpen en te begeleiden. De alumni en studenten met wie het panel heeft gesproken, bevestigen dit beeld. Door de sluiting van het voortgezet onderwijs en het mbo kwam het (tijdig) afronden van (afstudeer)opdrachten met een praktijkcomponent onder druk te staan. De HvA heeft hier goed op ingespeeld door de opdrachten aan te passen zodat de leerdoelen ook zonder deze praktijkomgeving behaald konden worden. Het panel vindt het positief dat het team gedurende de COVID-19 crisis bewust is geprofessionaliseerd in het verzorgen van onlineonderwijs. Dit zal volgens het panel ook positieve invloed hebben op het aanscherpen van de visie op *blended* onderwijs.

Conclusie standaard 2 (onderwijsleeromgeving)

Het panel beoordeelt standaard 2 voor de tweedegraadslerarenopleiding Duits als 'voldoet'.

5.3 Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen, analyse en overwegingen

De lerarenopleiding Duits heeft een gezamenlijk op het HvA-beleid gebaseerd toetsbeleid met de andere tweedegraadslerarenopleidingen. Daarnaast hebben de tweedegraadslerarenopleidingen een gezamenlijk toetsplan opgesteld. Dit toetsplan bevat ook informatie over de vakspecifieke onderdelen en een overzicht van alle specifieke toetsvormen van de opleiding Duits. Het panel vindt het positief dat de opleiding gebruik maakt van een variatie aan toetsvormen, waaronder schriftelijke en mondelinge tentamens, presentaties, schrijfopdrachten, ontwerp opdrachten en verslagen van praktijkonderzoeken.

Bij het ontwikkelen van toetsen maakt de opleiding gebruik van het vier-ogen principe. Om de betrouwbaarheid en validiteit van de toetsen te borgen worden de inhoud, beoordelingscriteria en toetsresultaten systematisch geanalyseerd en besproken in het docententeam van de lerarenopleiding Duits.

Bestudeerde toetssets

De lerarenopleiding Duits heeft voor de eerste drie jaar van het curriculum toetssets aangeleverd van drie toetsen per jaar. Een toetsset bestaat uit een toetsmatrijs, de toetsopgave, de uitwerking van enkele studenten en de bijbehorende beoordelingsformulieren. Daarnaast heeft het panel de toetsen van twee studenten van de module '*Methodenvielfalt*' ingezien. Deze module uit het derde studiejaar is een belangrijke integrale toets en is voor studenten die *native* speaker zijn (door Nuffic beoordeeld) als de afsluitende module van de opleiding.

De vakdeskundige Duits van het panel heeft de toetssets bestudeerd en is van mening dat de toetsing van goede kwaliteit is. De toetsen hebben een duidelijke inhoudsgerichte benadering en de

beoordelingen zijn navolgbaar en goed onderbouwd. De opleiding gebruikt een goede mix van formatieve en summatieve toetsing. De vakdeskundige complimenteert de opleiding voor de uitgebreide en betekenisvolle feedback die de studenten ontvangen. Een ander positief punt is dat de opleiding elk jaar de taalvaardigheid van de studenten toetst. De vakdeskundige heeft ook een paar aandachtspunten, zoals een betere onderbouwing van het cijfer bij sommige toetsen. Voor de toetsing van de *Methodenvielfalt* merkt de vakdeskundige op dat het niet duidelijk is wat in het dossier en wat in het mondeling tentamen wordt beoordeeld.

Professionalisering examinatoren

De opleiding besteedt veel aandacht aan de professionalisering van de examinatoren onder andere via de Basis Kwalificatie Examinering (BKE) en de Senior Kwalificatie Examinering (SKE). Alle docenten hebben een BKE, door de cursus behaald te hebben of via vrijstelling vanwege een afgeronde eerstegraadslerarenopleiding. Daarnaast organiseert de opleiding interne en externe kalibratiebijeenkomsten (via de peerreviews).

Examencommissie

Alle tweedegraadslerarenopleidingen van de HvA hebben een gezamenlijke examencommissie die verantwoordelijk is voor de borging van de kwaliteit van de toetsing. De tweedegraadslerarenopleidingen hebben ook een gezamenlijke toetscommissie die onderzoek doet naar de toetskwaliteit in opdracht van de examencommissie of het management. Deze onderzoeken zijn ook opgenomen in de jaarlijkse borgingsagenda van de examencommissie. Tijdens het bezoek vertelde de examencommissie dat de lerarenopleiding Duits een zeer proactieve houding heeft en de examencommissie regelmatig benadert om mee te denken over de ontwikkeling van de toetsen. Dit bevestigt het beeld van het panel dat de opleiding de kwaliteit van de toetsing hoog op de agenda heeft staan.

Conclusie standaard 3 (toetsing)

Het panel beoordeelt standaard 3 voor de tweedegraadslerarenopleiding Duits als 'voldoet'.

6. Conclusies en aanbevelingen

Opleiding	Oordeel standaard 1	Oordeel standaard 4
Tweedegraadslerarenopleiding		
- Nederlands	Voldoet	Voldoet
- Engels	Voldoet	Voldoet
- Frans	Voldoet	Voldoet
- Aardrijkskunde	Voldoet	Voldoet
- Geschiedenis	Voldoet	Voldoet
- Maatschappijleer	Voldoet	Voldoet
- Algemene Economie	Voldoet	Voldoet
- Bedrijfseconomie	Voldoet	Voldoet
- Wiskunde	Voldoet	Voldoet
- Biologie	Voldoet	Voldoet
- Natuurkunde	Voldoet	Voldoet
- Scheikunde	Voldoet	Voldoet
- Mens en Technologie	Voldoet	Voldoet
- Consumptieve Techniek I en II	Voldoet	Voldoet
- Gezondheidszorg en Welzijn	Voldoet	Voldoet
Associate degree		
- Educatief Professional Beroepsonderwijs	Voldoet	Voldoet

Duits

	Oordeel
Standaard 1	Voldoet
Standaard 2	Voldoet
Standaard 3	Voldoet
Standaard 4	Nog niet beoordeeld
Eindoordeel	Nog niet gegeven

Aanbevelingen

Met het oog op de verdere ontwikkeling van de opleidingen heeft het panel in het voorgaande een aantal aanbevelingen gedaan. Deze aanbevelingen doen geen afbreuk aan het positieve oordeel over de kwaliteit van de opleidingen. Hieronder staan de belangrijkste aanbevelingen:

Inclusief onderwijs:

- Verwoord scherper wat de HvA van studenten verwacht als het gaat om inclusief onderwijs. Denk in dit verband kritisch na over het gebruik van de term *Urban Education*.
- Formuleer enkele HvA specifieke beoogde leerresultaten die voor alle betrokkenen inzichtelijk maken wat een student die afstudeert aan de HvA moet kunnen om inclusief onderwijs te verzorgen;
- Zorg ervoor dat de profilering op inclusief onderwijs op eindniveau zichtbaar is in het afstudeerdossier van iedere student die aan de lerarenopleiding van HvA afstudeert.

Reflectieve leraar:

- Expliciteer wat de HvA verstaat onder het begrip 'reflectieve leraar';
- Formuleer enkele HvA specifieke beoogde leerresultaten die voor alle betrokkenen inzichtelijk maken wat een reflectieve leraar moet kunnen. Maak hierbij ook duidelijk wat de opleiding verwacht van studenten ten aanzien van hun onderzoekende houding;
- Zorg voor meer consistentie tussen wat de HvA beoogt te bereiken ten aanzien van het kernbegrip 'reflectieve leraar' en wat opleiding verwacht terug te zien in de eindwerken van de studenten. Neem hierbij ook het aantal eindwerken mee en bepaal de eigenheid van elk eindwerk.

Vakdidactiek:

- Maak de vakdidactische bekwaamheid op een systematische manier zichtbaar in het afstudeerdossier van iedere student.

Bijlage A – Bezoekprogramma

Woensdag 10 november

Tijd	Gesprek/overleg/pauze
09.00-09.15u	Opleidingsmanagers <i>Startpresentatie</i>
09.15-10.00u	Opleidingsmanagers <i>Organisatie lerarenopleidingen en doel visitatie</i>
10.00-11.00u	Overleg panel
11.00-11.45u	Curriculumcommissie <i>Beoogde leerresultaten en profilering</i>
11.45-12.45u	Lunch
12.45- 13.30u	Curriculumcommissie <i>Opzet afstuderen bacheloropleidingen</i>
13.30-13.45u	Overleg/Pauze
13.45-14.30u	Examencommissie Afstudeerproces, eindniveau
14.30-15.00u	Overleg/Pauze
15.00-15.45u	Werkveld
16.30-17.00u	Opleidingsmanagers <i>Extra vragen van het panel over de generieke gesprekken</i>

Donderdag 12 november

Tijd	Parallelgesprek 1	Gespreks- deelnemers parallelgesprek 1	Parallelgesprek 2	Gespreks- deelnemers parallelgesprek 2
8.30-9.00	Panel verleg cluster A		Panel overleg cluster B	
9.00-9.30	<u>Cluster A</u> Gezondheidszorg en Welzijn Mens en Technologie Horeca & Voeding	Alumni	<u>Groep B</u> Bedrijfseconomie Algemene Economie Maatschappijleer	Examinatoren
9.30-9.45	Pauze		Pauze	
9.45-10.15	<u>Groep A</u> Gezondheidszorg en Welzijn Mens en Technologie Horeca & Voeding	Examinatoren	<u>Groep B</u> Bedrijfseconomie Algemene Economie Maatschappijleer	Alumni
10.15-10.45	Panel overleg groep A		Panel overleg groep B	
10.45-11.00	Pauze		Pauze	
11.00-11.30	Panel overleg groep C		Panel overleg groep D	
11.30-12.00	<u>Groep C</u> Aardrijkskunde Geschiedenis	Alumni	<u>Groep D</u> Biologie Natuurkunde Scheikunde Wiskunde	Examinatoren
12.00-12.45	Lunch		Lunch	
12.45-13.15	<u>Groep C</u> Aardrijkskunde Geschiedenis	Examinatoren	<u>Groep D</u> Biologie Natuurkunde Scheikunde Wiskunde	Alumni
13.15-13.45	Paneloverleg groep C		Panel overleg groep D	
13.45-14.00	Pauze		Pauze	
14.00-14.30	Paneloverleg groep E		Panel overleg groep F	
14.30-15.15	<u>Groep E</u> Duits	Studenten/alumni	<u>Groep F</u> Ad Educatief Professional Beroepsonderwijs	Examinatoren
15.15-15.30	Pauze		Pauze	
15.30-16.15	<u>Groep E</u> Duits	Docenten	<u>Groep F</u> Ad Educatief Professional Beroepsonderwijs	Alumni
16.15-16.45	Paneloverleg groep E		Panel overleg groep F	
16.45-17.00	Overleg kernpanel			

Vrijdag 12 november

Tijd	Parallelgesprek 1	Gespreks- deelnemers parallelgesprek 1	Parallelgesprek 2	Gespreks- deelnemers parallelgesprek 2
8.30-9.00	Panel Overleg groep G		Panel overleg groep H	
9.00-9.30	<u>Groep G</u> Nederlands	Alumni	<u>Groep H</u> Engels Frans	Examinatoren
9.30-9.45	Pauze		Pauze	
9.45-10.15	<u>Groep G</u> Nederlands	Examinatoren	<u>Groep H</u> Engels Frans	Alumni
10.15-10.45	Panel overleg groep G		Panel overleg groep H	
10.45-11.15	Panel overleg			
11.15-11.45	Ruimte voor laatste vragen van het panel aan het opleidingsmanagement			
11.45-12.15	Lunch			
12.15-13.45	Oordeelsvorming panel			
13.45-14.00	Terugkoppeling oordeel			

Bijlage B – Bestudeerde documenten

1. Zelfevaluatierapporten

- Zelfevaluatierapport opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in:
 - Nederlands
 - Engels
 - Frans
 - Aardrijkskunde
 - Geschiedenis
 - Maatschappijleer
 - Algemene Economie en Bedrijfseconomie
 - Wiskunde
 - Biologie
 - Natuurkunde en Scheikunde
 - Mens en Technologie
 - Consumptieve techniek I en II
 - Gezondheidszorg en Welzijn
- Zelfevaluatierapport Educatief Professionaal Beroepsonderwijs Associate Degree

2. Afstudeerdossiers van acht afgestudeerden

A) Producten en ingevulde beoordelingsformulieren van de tweedegraadslerarenopleidingen (exclusief Duits):

- Beroepsopdracht 7
- Eindassessment
- Werkplekklaren 4

B) Opdrachten en ingevulde beoordelingsformulieren van de Ad Educatief Professionaal Beroepsonderwijs:

- Eindassessment
- Werkplekklaren

C) Toetssets van de opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Duits:

- Per studiejaar (1,2,3) toets sets van drie toetsen. Een toetsset bestaat uit:
 - toetsmatrijs + toetsopgave + toetsuitwerking student onvoldoende cijfer/
 - toetsuitwerking student voldoende cijfer/
 - toetsuitwerking student goed cijfer + beoordelingsformulieren.
- Toetsset van twee studenten van de 'Methoden vierfalt'

3. Bijlagen per opleiding:

- Toetsplan
- Opleidingsplan
- Factsheet van de hbo-monitor

4. Generieke bijlagen:

- 2015 Visitatierapport Tweedegraadslerarenopleidingen HVA.pdf
- 2019 Rapportage midterm review tweedegraadslerarenopleidingen, Ad en PDG.pdf
- 2021 Landelijke pre-ambule visitaties lerarenopleidingen.pdf
- 20211027 jaarverslag inzage.pdf
- Gegevens gespreksdeelnemers visitatie werkveld.pdf
- ST1 ST4 Handleiding BO5 LiO-startassessment PPO vt en dt 2020-2021.pdf
- ST1 ST4 Handleiding BO6 vt en dt 2020-2021.pdf
- ST4 Factsheet hbo-monitor tweedegraadslerarenopleidingen 2020.pdf
- ST4 Handleiding BO7 Lesson study vt en dt 2020-2021.pdf
- ST4 Handleiding BO7 LiO-praktijkonderzoek vt en dt 2020-2021.pdf
- ST4 Handleiding Eindassessment PPO vt en dt 2020-2021.pdf
- ST4 Handleiding Werkplekleren vt en dt 2020-2021.pdf
- ST4 Jaarverslag examencommissies FOO 2019-2020.pdf
- ST4 Reader BO7 Lesson study vt en dt 2020-2021.pdf
- ST4 Toelichting afstudeerdossiers.pdf

Bijlage C – Afkortingen

Ad	Associate degree
BO	Beroepsopdracht
CROHO	Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs
EC	European credit
FOO	Faculteit Onderwijs en Opvoeding
Havo	hoger algemeen voortgezet onderwijs
Hbo	Hoger Beroepsonderwijs
HvA	Hogeschool van Amsterdam
LiO	Leraar in Opleiding
LPO	LiO praktijkonderzoek
Mbo	Middelbaar Beroepsonderwijs
NVAO	Nederlands Vlaamse Accreditatieorganisatie
PPO	Persoonlijke Professionele Ontwikkeling
WPL	Werkplekleren
Vmbo	Vorbereidend middelbaar beroepsonderwijs

